

בשלח, המדור - הגיגים, ד"ר חזות גבריאלי

יש 'מילקי' גם במצרים?

פעמיים בלבד נאלץ החבר להודות בפני מלך כוזר כי הוא (מלך כוזר) צודק. באחת מהן, מקשה מלך כוזר כך: "... אם כן, הלא אתה עובר על מצוות התורה אם אינך עולה, ואם אינך עושה את א"י למקום חייד ולמקום מותך."!!! (מאמר שני, פסקה כג). על כך נאלץ החבר להשיב ברוב בושתו: "אכן מצאת מקום חרפתי מלך כוזר", (מאמר שני, פסקה כד).

במסעותיו במדבר ובשעות משבריות, הצהיר עם ישראל לא פחות משמנה פעמים על רצונו לשוב מצרימה. באחת מן ההתארגנויות הללו אנו קוראים את המשפט הנורא: וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נַתְּנָה רֵאשׁ וְנִשְׁוֹבָה מִצְרָיִם (במדבר יד, ד). זה אינו רצון לשיבה אקראית של בודדים ממורמרים המבקשים לשוב רק אל ה'מילקי' המצרי, אלא התארגנות פוליטית מסודרת עם מנהיגות שתנהל מן הסתם משא ומתן ישיר עם 'מצרים החדשה', 'ארץ כל תושביה'. כך זה התחיל בפרשתנו: הֲלֹא-זֶה הַדְּבָר, אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר, חָדַל מִמֶּנּוּ, וְנַעֲבֹדָה אֶת-מִצְרַיִם: כִּי טוֹב לָנוּ עֲבֹד אֶת מִצְרַיִם, מִמֵּתְנוּ בַּמִּדְבָּר, (יד, יב).

הכיצד? האם קיים עם בתבל המעדיף שעבוד וסבל על פני חירות? ההסבר הרגיל לתמיהה זו מצוי בבנכי הנפש של העבד המצוי וגם ב'עבדים' מודרניים דהאידינא. החשש מן החירות כרוך בעקבו בחרדה המלווה **קבלת אחריות**. בשיח החובות והזכויות של בן-חורין, לצד החירות, קיימת **אחריות** המהווה תנאי בסיסי להנאה מפירות החירות. יש שלא היו מוכנים ואינם מוכנים גם היום לשלם במטבע זו. זאת ועוד, עם ישראל מצא עצמו באופן מפתיע מתחייב לקיום תר"ג מצוות, מה שלא נכלל בהסכמים הקדומים שנחתמו עם אבותיו. הם ציפו להבטחת 'הזרע והארץ' ותו-לא.

ברוח הימים האלו ניתן לסנגר על עם ישראל אפילו יותר מכך. אפשר כי היזמים לשיבה אל 'ערש לידתנו כעם', אפילו לא חששו משעבוד נוסף, שהרי דור הרשעים המצרי, זה שאחראי לכל צרותיהם, צלל כאבן למצולות ים סוף. המצדדים בשיבה מצרימה, הסבירו בעקבות כך מעל כל בימה כי: 'מצרים לא תשוב להיות לעולם מה שהיתה!'

הקב"ה, שידע גם ידע את נפש עמו, מאוד אהב את הרצון של רוב ככל העם להמשיך בדרכו ארצה על אף כל הקשיים הבלתי נגמרים שבדרך, ואפשר שלכך התכוון הנביא באומרו: הֲלֹךְ וְקָרַאתְּ בְּאָזְנִי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְקֹוֹק זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אֲהַבֶּתָּ כְּלוּלְתֶיךָ לְכַתֹּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאַרְץ לֹא יְרוּעָה: (ירמיהו ב, ב).

להערות: hazutg@gmail.com